

Ежегодно виходить «Летопись природы», в которой отражены результаты научно-исследовательской деятельности заповедника и проведения экологического мониторинга.

Активно работает отдел эколого-образовательной работы и музей природы Черноморского биосферного заповедника.

В 2004 г. на территории района неподалеку от села Бехтеры открылся целебный гейзер. Глубина источника 1572 м. Температура — 65°C круглый год. В последствии на базе бьющего из-под земли источника был обустроен бассейн для принятия целебных ванн (температура 45-50°C). Было обнаружено полезное влияние источника на опорно-двигательный аппарат, щитовидную железу, нервную систему и дыхательные пути.

УДК 911.3

С.В. Сімченко

ОЦІНКА РЕКРЕАЦІЙНОЇ АТРАКТИВНОСТІ ТЕРИТОРІЇ УЗБЕРЕЖЖЯ ЧОРНОГО ТА АЗОВСЬКОГО МОРІВ У МЕЖАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У даній статті проаналізовано сучасний стан привабливості території узбережжя морів у межах херсонської області та проведено оцінку для визначення ролі рекреаційної складової у розвитку економіки регіону.

В організації відпочинку особлива роль належить водним об'єктам. Можливість займатися різноманітними видами спорту, мікрокліматичний комфорт, естетична дія берегових мальовничих ландшафтів – усе це, діючи в комплексі, сприяє тому, що водойми цілком можна вважати природними оздоровницями. Тому майже всі заклади короткочасного відпочинку населення розміщуються безпосередньо на берегах водойм, або поблизу них.

Для правильної оцінки ситуацій, що виникли в районах масового рекреаційного водокористування, розробки й обґрунтування рішень з його оптимізації дуже важливо врахувати, що водні рекреації – поняття

неоднозначне. Воно включає в себе різні види відпочинку і спорту, які суттєво відрізняються сезонами максимального розвитку, вимогами до природних і антропогенних факторів, дією на навколишнє середовище. Про це наочно свідчить різноманітність масових видів водного відпочинку. Неоднозначність в системі водного відпочинку вимагає більш диференційованого підходу до вирішення питань рекреаційного водокористування з врахуванням природно-кліматичних особливостей кожного об'єкта та сприятливості погодних умов для того чи іншого виду відпочинку [1].

Оцінка природних ресурсів та навколишнього середовища має вирішальне значення для сталого розвитку територій. Водночас, вона являє собою один з найважливіших напрямів наукових досліджень. Регіони, де використання природних ресурсів є одним із пріоритетних для економічного розвитку, мають особливе значення [4]. Одним з таких регіонів виступає Херсонська область. Територія області омивається водами двох морів та має значну за довжиною берегову смугу, за таких умов берегова зона області є одним з найважливіших об'єктів навколишнього середовища та базою для розвитку інфраструктурних елементів рекреаційного характеру.

Розвиток інфраструктури, що полегшує використання природного рекреаційного потенціалу, являє собою важливу економічну мету регіону. У цьому контексті рекреаційний потенціал варто розглядати як сукупність природних, культурно-історичних та соціально-економічних умов, що, безперечно, є важливим для організації рекреаційної діяльності в даній області. Рекреаційний потенціал Херсонської області, а також будь-які інші типи природних ресурсів, мають бути районовані, кількісно визначені інтегральні ресурси, задля надання рекомендацій з їх найбільш ефективного використання.

Найбільш важливими компонентами рекреаційного потенціалу є рекреаційні ресурси, тобто компоненти навколишнього середовища і об'єктів людської діяльності, які можуть бути використані для різних видів і форм рекреаційної діяльності : відпочинку, туризму, оздоровлення і т. д., ь мають такі якості, як унікальність, історична або художня цінність, оригінальність,

естетична привабливість. Цей рекреаційний потенціал включає в себе такі елементи:

- лікувальні ресурси (клімат, грязі, гідротермальні джерела);
- оздоровчі ресурси активного відпочинку (річки та водойми, пляжі, лісові райони);
- туристсько-екскурсійні ресурси (природні, культурно-історичні та архітектурні пам'ятки);
- туристично-рекреаційна інфраструктура [2,4].

Підвищення атрактивності території зумовить збільшення потоку рекреантів, що стане одним з основних шляхів поповнення місцевого бюджету та розвитку економіки регіону. Для цього необхідно визначити правильний вектор руху для вдалого використання рекреаційного потенціалу території, що вимагає проведення комплексної оцінки прибережної зони, кадастрової оцінки.

Для проведення даних досліджень слід проаналізувати сучасний стан і визначити базову оцінку атрактивності та придатності для рекреаційного використання територій узбережжя Чорного та Азовського морів в межах Херсонської області. Провести класифікацію морських пляжів Херсонської області за основними показниками придатності для рекреаційного використання. Отже, методика визначення потенційної атрактивності територій рекреаційних зон досліджуваного регіону за інфраструктурними показниками в рекреаційному відношенні, що була розроблена та апробована в дослідженні пляжів Херсонської області, полягає у визначенні таких показників як наявність (та якість) транспортного сполучення, рівень розвиненості інфраструктури (розважальні центри, торгові центри, забезпеченість медичними закладами, наявність оздоровчих центрів).

Оцінка територій берегової зони у межах ділянок:

Берегова зона Чорного моря (в межах Херсонської області)

Ділянка 4 – Ділянка берегової зони в межах смт. Залізний Порт (3,6 км);

Ділянка 5 – Ділянка берегової зони між смт. Залізний Порт та смт. Більшовик (4 км);

Ділянка 6 – Ділянка берегової зони в межах смт. Більшовик (2 км);

Ділянка 8 – Ділянка берегової зони в межах смт. Лазурне (2,4 км);

Ділянка 17 – Ділянка берегової зони в межах міста Скадовськ (6,5 км);

Берегова зона Азовського моря (в межах Херсонської області)

Ділянка 29 – Ділянка берегової зони коси Арабатська стрілка (41 км);

Оцінювання проводиться за 5-бальною шкалою від низького до високого рівнів [3].

Таблиця 1

Оцінка потенційної атрактивності територій рекреаційних зон досліджуваного регіону за інфраструктурними показниками.

Ділянка Берегової лінії	Показники						Сума балів
	1.Транспортні сполучення	2.Забезпеченість сполучення громадським транспортном	3.Розважальні центри	4.Торгові центри	5.Медичні заклади	6.Лікувальні установи (курорти, санаторії (більшеологічні, грязелікувальні, термальні тощо)	
4	2	2	3	3	3	1	14
5	1	0	1	0	1	1	4
26	2	1	2	3	2	1	11
8	2	2	2	3	3	1	13
17	3	4	5	5	5	5	27
29*	3*	4*	3	3	5*	5	23

* оцінка даних показників за м. Генічеськ [3]

Аналізуючи дані таблиці, можна дійти висновку, що серед шести діючих курортних центрів різних за значенням, які були обрані для розрахунку атрактивності у рекреаційному відношенні впевнено займає позицію лідера ділянка 17 (Ділянка берегової зони в межах міста Скадовськ). І це цілком закономірно, адже у 2011 році указом Президента України Януковича В.Ф. місто Скадовськ було проголошено курортом Міжнародного значення. Окрім цього, місто Скадовськ та його узбережжя є важливим дитячим оздоровчим центром України [5].

За ступенем придатності для рекреації територію узбережжя Чорного та Азовського морів можна охарактеризувати як відносно придатну. В складі берегової зони Чорного моря можна виділити кілька ділянок, що є придатними,

та навіть могли б бути визначені як пляжі вищої категорії за природними показниками, але вони належать до природоохоронних територій і не можуть бути задіяні як об'єкти рекреації. Мають місце ділянки з несприятливими геолого-геоморфологічними характеристиками, що також відносяться до природоохоронних територій, або просто не придатні для використання як пляжі. Інші території можуть бути задіяні у сфері організації відпочинку як потенційно придатні та придатні для рекреації. Проведене детальну характеристику ділянок узбережжя Аналогічна ситуація складається і у межах узбережжя Азовського моря в межах Херсонської області. В результаті проведення вибіркової оцінки пляжів, територія яких була оцінена за декількома критеріями оцінки атрактивності зон потенційної рекреації, дозволяють зробити подальший аналіз для проведення кадастрової оцінки та визначити подальші напрями в сфері використання рекреаційного потенціалу області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О.О. Бейдик. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2001. – 395 с.
2. Бухаріна Л. М. Шляхи вдосконалення механізмів державного регулювання туризму в Україні / Л. М. Бухаріна // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2008. – №2. – С. 33 – 39.
3. Бюлетень. Протяжність і характеристика автомобільних доріг загального користування. / Державна служба автомобільних доріг України "Укравтодор". - К., 2008.
4. Горбаль У. Рекреаційний потенціал як об'єкт наукового аналізу в суспільній географії / У. Горбаль // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – 2007. – № 34. – С. 52–55.
5. Офіційний веб-портал Верховної ради України // Закон України «Про оголошення природних територій міста Скадовська Херсонської області курортом державного значення» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 15, ст.94) – [Електронний ресурс] <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3698-vi>.